

[SIGNALEMENT]

Johan Swinnen, *De teen van Heraclitus & het penseel van Teniers. Ondernemend denken over cultuur in Vlaanderen*, Kalmthout, Pelckmans, 2014, 174 pp., ISBN 9789028974364.

De bekende Antwerpse schilder David Teniers (de Jongere) (1610-1690) is oprichter van de Antwerpse Academie voor Schone Kunsten, de plek waar Johan Swinnen ooit directeur was. Dewijsgheer Heraclitus (535-480 voor onze tijdrekening), is de vader van het beroemde aforisme *panta rhei* (alles beweegt). Van hem is ook de uitspraak bekend dat men geen twee maal kan waden in dezelfde rivier.

Johan Swinnen hanteert de verwijzing naar Heraclitus als de illustratie van zijn eigen levensgeschiedenis, zowel politiek (ooit een militante Amada-scholier, vandaag professioneel verbonden aan de N-VA) als artistiek (ooit directeur van de Academie voor Schone kunsten in Antwerpen, vandaag docent beeldcultuur aan de VUB). Maar Swinnen past het motto van de voortdurende veranderingen ook toe op de cultuur in Vlaanderen: de cultuurwereld moet zich bezinnen, stelt hij, die wereld moet dringend de nodige gesprekken op gang brengen die moeten leiden naar *“een nieuwe democratie in een confederaal Vlaanderen”*.

Wat Johan Swinnen als een ‘nieuwe democratie’ beschouwt, is misschien wel gewoonweg ‘democratie’. En de ingrediënten klinken anno 2014 meestal erg vertrouwd: een experimentele vrije ruimte voor de kunst en de cultuur, zelfrespect in diversiteit, zelfontplooiing en zelfexpressie, bewustwording, ethisch verantwoord handelen enz. De auteur beseft dat kunst en cultuur in principe functioneren in een bepaalde maatschappelijke en politieke context. Vandaar zijn verwijzing naar de politieke actualiteit in Vlaanderen.

Wellicht biedt Johan Swinnen bij deze zijn visie op kunst en cultuur aan als een format voor de Vlaamse overheid? Of misschien vormt zijn discours vooral een schild tegenover heel wat ‘bekende Vlamingen’ die uitgerekend Swinnens politieke keuze – het N-VA-confederalisme – een bedreiging vinden voor de ‘experimentele ruimte’ die de kunst en de cultuur nodig hebben?

[Frans-Jos Verdoodt]